

glas v svetu, ki (pogosto skozi igro vlog) povsem jasno reflektira fantovo zapuščenost in stisko ob ponovnem pristanku v psihiatrični bolnišnici:

Simpl je dvignil oči, modre oči, iz katerih je izginila svetloba.

»Gremo,« je rekel mehanično. »Tukaj nobenega ne maram.«

Ko je hotel zapustiti sobo, se je Klebru zdelo, da so nekoga pozabili. Ustavil se je na vratih. »Ne boš vzela gospoda Zajka?«

»Ne.«

»Kje pa je?«

Simpl je šel naravnost k nočni omarici, odprl predal in vzela ven igračo. Podal jo je svojemu bratu. Zahra je kriknila. Zajec ni imel več oči.

»Kaj si naredil?« je vzkliknil Kleber.

»Gospod Zajko noče videti tega.«

Simpl in gospod Zajko sta nerazdružljiva in neprekosljiva in v razpuščeni družbi zabave želnih študentov (kjer po hecnem naključju pristaneta brata) vse prej kot razumljiva. Čeprav se ta radoživa skupnost nanju odziva s šokom, nejevoljo ali celo odporom, pa se to hladno vzdušje, sicer mukoma, postopno topli in prehaja v bolj sproščeno interakcijo. K temu v veliki meri pripomorejo prisluškane pogruntavščine neuničljivega tandema, ki razgaljajo najbolj intimne vezi med vpletenimi. Odnosi, poprej po večini iztirjeni, najdejo tako iskano udomačitev, le-ta pa s svojo varnostjo končno zagotovi dom. To potrdi tudi t. i. Zajkova »smrt«, ki dokončno vzpostavi ravnovesje.

V popolnem soglasju z miselnim razgibavanjem živi tudi neukročeno sočen jezik; brez pomisleka zavzema najbolj drzne in nepričakovane lege in je tiisti, ki ob spremljavi situacijske komike zagotavlja smeh do solz:

»Si kupil zlati babalu?«

»Zlati ba ... pa kaj je to? Zakaj tako govoriš?«

»To je en drug jezik,« je prijazno razložil Simpl. »Govorim en drug jezik. Zlati babalu je hrustljavi kruh.«

»Ne, ne,« je odločno rekel Kleber. »Govori normalno. Počen si, in že to je čisto dovolj.«

»O, grda fijuja.«

Kleber se je zakrohotal. Najbolje je bilo pustiti, da ga mine. Simpl se bo že umiril. /.../

»Jaz bom tudi govoril kak drug jezik,« se je odločil Enzo. »Simpl, mi podaš tasalko?«

»Kaj je to?« je vprašal Simpl.

»Mislil sem, da govoriš en drug jezik ...«

»Ja, ampak ni isti kot tvoj.«

»Tasalka je solata. Tine, vzemi si tasalko in nato mi jo fučni.«

»Okej,« je rekel Tine, »ampak fučni mi zlati babalu.«

Ob koncu kosila so Tinetu in Enzu od smeha tekale solze, Aria pa si je s pestjo mašila usta in se zvižala.

»Okej, to se da početi nekaj časa,« je rekel Emanuel. »Na dolgi rok je pa zajebano.«

»O, grda fijuja.«

Sporočilo kot neonski napis utripa v temi: najpomembnejše svari v življenju so preproste, neobremenjene z družbenimi vzorci, miselnimi koncepti in dilemami. Pravica do razumevanja, sprejemanja, zatočišča, doma, pravica do ljubezni – vse to je ... *simpl* (preprosto, enostavno).

Kristina Picco

ZASTRUPLENE BESEDE

Maite Carranza, *Zastrupljene besede.*

Prevod: Veronika Rot. Založba Miš, 2014

Čeprav je spolno nasilje nad otroki in mladostniki v zadnjem času precej pogosta tema v mladinski književnosti, se vendarle zdi, da ni nikoli dovolj prenetena in osvetljena. Večkrat nagrajeni

roman španske pisateljice Maite Carranza se tej temi približuje počasi in temeljito, s skrbnim odstiranjem, ki plast za plastjo razkriva brezno trpljenja zlorabljenih devetnajstletnic, povsem izolirane od zunanjega sveta. Fizična ujetost, ki jo njen mučitelj vzdržuje s tem, da jo ima že štiri leta zaprt v kleti, pa se nam ob razvoju zgodbe pokaže predvsem kot grozljivo logičen zaključek njene življenjske poti, ki ves čas nevidno, a neizbežno vodi v to zadnjo, ultimativno fazo; odtujenost in brezbriznost okolice, ki jo dekleta občuti že od ranih najstniških let, se stopnjuje do točke, ki povzroči njeno skrivnostno izginotje.

Mešanica problemskega in kriminalnega romana omogoča prek prvoosebni pripovedi štirih likov (ugrabljeno dekletko Barbara Molina, njena mati Nuria Solis, Barbarina prijateljica Eva Carrasco in inšpektor Salvador Lozano) različnost perspektiv, ki bralca spretno usmerjajo v končno razkritje. Izmenjujoče se perspektive ponujajo iztočnico za pravo psihološko kriminalko, ki z lažnimi sledmi in v napetem boju s časom do zadnjega vzdržujejo storilca neimenovanega. A so še mnogo več kot to; zgodbe akterjev so si kljub povsem različnim psihološkim nosilcem neverjetno podobne: napačne odločitve, zatajitve, dileme, domneve, upanja in strahovi, ki so oživali ob Barbarinem izginotju, odmevajo v vseh enako obremenjujoče – kot usedline, ki kljub vsem naporom ne potonejo na dno. Nevidno povezane in zavezane spominu na njo, ki je ni, valovijo v istem ritmu, kar daje romanu svojstveno, unikatno noto.

Barbarina zgodba vse te boleče podtalne niti postopoma osmišlja in povezuje. Intenziteta njenega doživljanja postavi bralca brutalno in neizprosno pred resnico: krhko, zaupljivo in neizkušeno otroško srce je lahko najhujše zlorabljeno zgolj s strani najbližjega. Kje se konča zaupanje in začne strah, kako

sovrastvo zaduši ljubezen, kdaj se dom spremeni v pekel – prehodi so zabrisani in nerazpoznavni. Družbena kulisa, ki vzdržuje podobo Barbare kot zelo problematične najstnice, se v hipu sesuje; med razbitimi koščki ostane le osamljen in nemočen otrok, izvržen iz sveta, ki naj bi ga ščitil.

Sprva šokanten in neverjeten, pa vendarle pričakovan razplet, ki razgali neštete obraze nasilja, postavi družbi zrcalo in opomin: družina, sorodniki, učitelji, prijatelji in kriminalisti niso kos sadičnemu manipulativnemu umu, otrok mu je še toliko manj – ob paradoksalnih impulzih sprijene zavesti odraslega ne zna razbrati primarnih vedenjskih vzorcev in ne zmore razviti temeljnih vrednot. Izhod v kakršni koli obliki je zanj skrajno otežen, zato je odgovornost na ramenih drugih:

Obljubil mi je, da mi ne bo nikoli več storil nič hudega in da se me nikoli več ne bo dotaknil. Prisegel mi je, da bom imela svojo sobo, svoj ključ, svojo svobodo. Jokal je in me prosil odpuščanja, resnično mu je žal in me ima rad. Nič hudega mi noče. Rad bi, da bi živila in bila srečna, in zato sem mu dala še eno priložnost. Zadnje.

Če me najdejo, ga bom izdala in ga obsodila na zapor. Mene pa bi čakal pekel bliskavic in sramote. Nenehni očitki enih in drugih ter molk družine. V tem svetu, ki sem ga pustila za seboj tistega dne, ko sem zbežala, nimam več kam iti. Zato bova poiskala drugega, ki nama bo po meri. Želim živeti. Zdaj pa zares želim živeti novo življenje, postati nov človek.

Barbarina zgodba ne skriva umazanih podrobnosti, ne prizanaša in ne tolaži. Opozarja, da je lahko zloraba vseprisotna, na prvi, drugi in tretji pogled nevidna in dolgotrajna. Lahko pronica na površje ali pa za vedno ponikne.

Barbara preživi. Olajšanje, ki ga prinese razplet, pa je zgolj temeljni kamen za dolgotrajno pot okrevanja, ki jo bo morala Barbara prehoditi, bolj ali manj

uspešno – tu dobi nemočen in otopel svet še eno priložnost. Zadnjo.

Zastrupljene besede so naporno *cross-over* branje, ki bi nujno potrebovalo spremno gradivo – odlični spremni besedili ima npr. roman Elbie Lötter z naslovom *To sem jaz, Anna*, ki obravnava sorodno tematiko – za vse tiste »resnične« Barbare, ki ostajajo nevidne.

Kristina Picco

1000 UND 1 BUCH 2013

Franz Lettner, glavni urednik avstrijske strokovne revije za področje mladinske literature *1000 in 1 Buch*, v uvodniku z odobravanjem ugotavlja, da je bilo v začetku tega leta mladinski literaturi v najrazličnejših medijih namenjenega veliko prostora. Razlog za to je bila nova izdaja knjige Otfrieda Preusslerja *Mala čarovnica* (založba Thienemann) s skrbno jezikovno posodobitvijo, z nadomestitvijo pojmov, ki lahko pomenijo diskriminacijo ali niso več razumljivi. Med zagovorniki in nasprotniki, tako strokovnjaki kot laiki, so se vnele strastne debate, v katerih je šlo bolj za družbeno politična in ideološka mnenja oziroma nasprotja. Blizu vprašanju o spreminjanju in posodabljanju literarnih besedil je tudi prevajanje. Uredništvo se je odločilo, da bo **prvo številko** posvetilo **prevajanju mladinske literature**.

Zuhause im fremden Text. Sprachliche Identität in Übersetzungen (Doma v tujem tekstu. Jezikovna identiteta v prevodih) je naslov prispevka, s katerim je Emer O'Sullivan sodelovala na strokovnem srečanju, ki je v organizaciji

Inštituta za mladinsko literaturo potekalo leta 2012 na Dunaju. Svoje pogljobljeno razmišljanje o prevajanju in svoje zaključke o tej pomembni fazi na poti knjige od ustvarjalca do bralca podkrepi s primeri prevajanja, in sicer knjige Marka Twaina *Adventures of Huckleberry Finn* iz angleščine v nemščino, serije knjig *Benny Eoina Colferja* in serije knjig *Giggler* Roddyja Doylea iz irske angleščine v nemščino. Zanima jo predvsem poseben način govorjenja literarnih oseb, kot je značilno za neki narod, izražanje, ki ga uporablja neki družbeni sloj, in pa dialekti. Skratka govorne različice, ki odstopajo od standardov in so značilne in nepogrešljive v določenem okolju, regiji ali kulturi.

Tudi prispevek Michaela Stavariča *Sprachwanderschaft. Ein Spaziergang durch Literaturen, Sprachen und Welten* (Jezikovno popotovanje. Sprehod skozi literature, jezike in svetove) je referat z istega strokovnega srečanja. Prevajalec, predvsem pa pisatelj Michael Stavarič, rojen leta 1972 v Brnu v tedanji ČSSR, je z družino emigriral leta 1979 v Avstrijo. Od otroštva ga spremljajo izrazi, ki jih ni čisto razumel in si je zanje ustvaril svojo predstavo, pa naj je šlo za ime neke osebe, za neki družbeni pojem ali po preselitvi za tuji jezik. Še danes najde pri ljudeh, stvareh in jezikih duhovite podobnosti in razlike.

Sledi nekaj prispevkov, v katerih prevajalci opišejo svoje konkretne izkušnje s prevajanjem tujih mladinskih del v nemški jezik.

Mit den Ohren übersetzen (Prevajati z ušesi) je naslov prispevka Birgitt Kolmann, ki se pri prevajanju drži načela, izpostavljenega v naslovu, saj meni, da mora izrečene besede knjižnih likov slišati. Meni, da je pri prevajanju za probleme težje kot perfektne besede najti perfektne rešitve. To prikaže s primerom svojega prevoda knjige Alison McGhee *Shadow Baby*.